

Lehetséges világok

DM-információ

Megjelent a Helikon című folyóirat tematikus száma a lehetséges világok poétikájáról. A Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézete által gondozott szemle 1997. évi negyedik száma a JATE Bölcsészettudományi Karán folyó doktorképzés eredménye.

Dr. Bernáth Árpád egyetemi tanár kurzusának résztvevői fordították a között szövegeket, szemlézték és ismertették a vonatkozó szakirodalmat. A munkából Hárs Endre tanársegéd vezetésével az angol szakos doktoranduszok és bölcsész hallgatók is kivették a részüket.

50 milliós támogatás

Munkatársunktól

A JATE Biotechnológiai Tanszéke az Európai Unió TEMPUS pályázatán 250 ezer ECU-t nyert el. A több mint 50 millió forint értékű támogatást a „Környezeti biotechnológia” témakörben, angol nyelvű PhD-képzés beindítására kapta a tanszék. Az elnyert pénzzel a biotechnológiai oktatás, kutatás és fejlesztés olyan integrációját lehet megvalósítani Szegeden az egyelőre izoláltan működő intézmények között, ami ritkaságszámba megy nemcsak Magyarországon, de Közép-Európában is. A kezdeményezés tőkét kovácsol a Szegedi Biológiai Központ világszínvonalú molekuláris biológiai kutatása, a felfelé ívelő Bay Zoltán Alapítvány Biotechnológiai Intézete és a Szegedi Élelmiszeripari Főiskolai Kar biotechnológiai fejlesztő tevékenysége, valamint a JATE színvonalas oktatási munkája közötti szoros kapcsolat kiépítéséből. Az angol nyelvű biológus képzésre érkező hallgatók Szegednek és az Universitasnak közvetlen bevételt jelentenek, közvetve pedig elviszik az egyetem és a város hírét a nagyvilágba.

A diplomák honosítása

DM-információ

1998. január 1-jével lépett hatálya a külföldi felsőoktatási intézményben szerzett fokozatok, oklevelek és diplomák elismeréséről és honosításáról szóló kormányrendelet módosítása, amelyet az Európai Unióhoz való felzárkózás, a jogharmonizációs szükséglet és az elmúlt időszak hazai és nemzetközi elismerési gyakorlatának változásai indokoltak.

Hatálya kiterjed a külföldön szerzett vagy Magyarországon működő intézmények által kiadott külföldi oklevelekre, amelyek felsőfokú végzettséget, felsőfokú szakképzettséget vagy mindkettőt tanúsítják. A változtatás lehetővé teszi az akkreditált felsőfokú szakképzettségek elismerését, továbbá az EU irányelveinek megfelelően azokat a speciális vagy szabályozott szakképzettségeket, amelyeket nem iskolarendszerű képzésnek megfelelő szervezeti keretek között szereztek meg.

Vélemények a felsőoktatás helyzetéről

A gazdálkodás kényszere

A JATE-n az elmúlt évben is igen magas volt a felvételre jelentkezők száma. (Fotó: Miskolczi Róbert)

Az elmúlt év végén arra kértük a szegedi felsőoktatási intézmények vezetőit, hogy röviden értékeljék írásban az 1997-es esztendőt a magyar felsőoktatás, illetve saját intézményük szempontjából, valamint fejtsek ki, mit várnak 1998-tól. Ebből adunk most közre egy csokorralót.

Az intézményvezetők válaszaiból egyértelműen kiderül, hogy az egyetemek és főiskolák elmúlt évi működését nagyban befolyásolta az, hogy eleget tegyenek a pénzügyi gazdálkodás feladatainak. Am a válaszközl az is kiderül, hogy a nehéz gazdasági körülmények közepette is érték el szép sikereket.

JATE

A magyar felsőoktatást a minősége és a teljesítménye a legjobb hazai ágazatok közé emeli, ehhez képest nagyon tanulságos és sok vonatkozásban ellentmondásos évet zárt a JATE – írta Mészáros Rezső rektor. Miközben a társadalom elvárásai növekedtek, mind a szakkínálatot, mind a hallgatói létszám emelését, mind a diplomák minőségét illetően, a működés pénzügyi feltételei rendkívül egyenetlenek. Egyrészt jelentős új források táplálták a felsőoktatást – Széchenyi professzori ösztöndíj, külföldi normatív finanszírozási pályázatok –, másrészt a napi működés pénzügyi alapjai bizonytalanok voltak. Alapvetően azért, mert az inflációt az elmúlt évben sem követte kompenzáció. Úgy tűnik általános gyakorlattá válik, hogy a központi államháztartáson kívüli intézkedések egyre nagyobb részét kell úgymond „kigazdálkodni”, vagyis belső korlátozásokkal és a bevételek erőltetett növelésével megteremteni a pénzügyi egyensúlyt. Ez a finanszírozási filozófia nagyon nehézkes teszi a működést. A „kigazdálkodási”

kényszer pedig csaknem lehetetlenné teszi az intézményen belüli – egyébként szükséges és alig halasztható – szerkezetátalakításokat. Osztom azoknak a véleményét, akik azt tartják, hogy a felsőoktatás, egyáltalán az oktatás túlságosan hamar lett „piaci kategória”. A JATE ezen nehéz körülmények közepette is sikeres évet zárt. A legfontosabb minőségi mutatók alapján továbbra is a magyar egyetemek élvonalában vagyunk. Kedvező jelek mutatkoznak az egyetem és a gazdaság közeledésében. Gyarapodott nemzetközi kapcsolatrendszerünk, részt veszünk a Duna-Maros-Tisza interregionális együttműködés fejlesztésében, valamint a Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamarával közösen az Európai Rektori Konferencia és az Európai Közösség „Párbeszéd az egyetemek és partnereik között: különböző európai régiók összehasonlítása” elnevezésű projektjében. Társadalmi elfogadottságunkat jelzi, hogy 1997-ben is igen magas volt a felvételre jelentkezők száma. Oktatóink kiemelkedő tudományos teljesítményét jelzi, hogy közülük tizen az Akadémia levelező tagjává jelölték. Aktív részt vettünk a szépen fejlődő szegedi felsőoktatási integrációs folyamatban. Remélem, hogy ez a lendület 1998-ban is folytatódik. Remélem, hogy továbbra is életképesek maradunk – pénzügyileg is. Remélem, hogy képesek leszünk megtalálni a megfelelő megoldásokat a hamarosan megalkuló Szegedi Felsőoktatási Szövetség keretei között is. Remélem, hogy a város és a régió folytatni tudja fejlődési folyamatát, és mi ennek részei és részesei lehetünk.

Konzervatórium

Az 1997-es évre nyomásztóan hatott az átgondolatlanul, vélhetően kellő előkészítés nélkül bevezetett új finanszírozási rendszer,

amely egy sor, a zenei felsőoktatásra jellemző specifikumot hagyott figyelmen kívül – írta értékelésében Weninger Richárd igazgató. Így válhatott az elmúlt évben mélyen alulfinanszírozottá a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Szegedi Konzervatóriuma is. Az új finanszírozási rendelet megalkotásakor nem került egyedi elbírálásra a zeneoktatásra jellemző egyéni oktatás, csakúgy mint a kis létszámú kamaragyűttesek. Nem kapott kellő támogatást az a milliós egyedi értékű, állandó karbantartásra szoruló hangszállomásra, amely a zeneoktatás elengedhetetlen kelléke. A konzervatórium esetében teljesen finanszírozatlan maradt a száz tanuló meghaladó főiskolai előkészítő, amely a középfokú zenei képzést hivatott el látni. Ugyanakkor a költségvetés tervezésekor olyan bevételi kötelezettséget állapítottak meg, ami abszurdnak mondható és cleve teljesíthetetlen. A gondok ellenére mégis voltak eredményeink: hallgatóink kiemelkedő sikerrel szerepeltek a hazai és nemzetközi fesztiválokon, versenyeken; zenekaraink és énekkaraink szerepe meghatározó Szeged és régiója hangversenyéletében. Am a jelenlegi körülményeink között – előregedő hangszerek, rogyadozó kottaállványok, kopottas tantermek, felújításra szoruló épületek – az előrelépés csak illúzió. Az elkövetkező évektől egy oktatás- és kultúrbarát társadalmi közeg megteremtődését várom. Bízom a Szegedi Felsőoktatási Szövetség létrejöttében. Hiszem, hogy elsősorban a szellemi és kulturális értékeink kötnek majd bennünket tartósan Európához.

JGYTF

Az 1997-es esztendő a JGYTF Főiskolai Tanácsát is mindenekelőtt a gazdálkodás feladataival terhelte meg – tudatta velünk Békési Imre főigazgató. A tudományos művészeti oktatás elméleti és

gyakorlati feladatrendszer közvetlenül az egyes tanszékerekre, oktatókra és gyakorlókra hárult. Szerencsére ők az intézmény hagyománya és személyes lelkiismeretük hatására továbbra is úgy foglalkoztak tanítványaikkal, mintha nem sújtotta volna fokozatos elvonás 1995 óta a magyar felsőoktatást. Nem könnyítette meg a tanárképző főiskolák életét az a koncepcionális bizonytalanság, amely két, egymásnak ellentmondó követelményben jelent meg. Akkreditálás során egyrészt a tudományegyetem követelményrendszerével mérték őket, vagyis egyes szakjaik elfogadását a főállású oktatók tudományos minőségüktől mérték. A JGYTF legtöbb szakja megfelelt a magas követelményszintnek. Az 1998-ban bevezetésre kerülő Nemzeti Alaptanterv viszont nem hagyományos szakokban, hanem ún. műveltségterületekben körvonalazza a közoktatás oktatási-képzési területeit. A műveltségterületekben a tudományos minősítéshez szükséges szaktudományi elaprózottság viszont inkább akadály, mint előny. A tanárképző főiskolák jelenlegi felkészültségükben és szerveztségükben alkalmasak mind a konvencionális szakok, mind pedig a NAT műveltségterületei szerinti munkára. Ezért a JGYTF 1998-tól elsősorban egyértelmű koncepciót vár, amely a közoktatás bizonytalanságaival együtt a közoktatásra felkészítő tanárképzés bizonytalanságait is megszünteti. 1998. januárjában várhatóan feláll a Szegedi Felsőoktatási Szövetség, amely a számára kijelölt két év alatt áttekinti és kialakítja regionális stratégiáját. Ebben aligha lesz független a magyar felsőoktatás országos tendenciáitól, de egy vonatkozásban kellően elhatározott: nem akar, s ha csak gazdálkodási-pénzügyi hatalmak nem kényszerítik, nem fog meglévő értéket feladni vagy elrontani.

Az összeállítást készítette: Szabó C. Szilárd

Öntevékeny csoportok a JATE-n (9.)

A barlangkutatók

Az ország szinte összes karsztvidékére szervezett már túrát a József Attila Tudományegyetem barlangkutató csoportja. Tevékenységük fő területe a Mecsek, ahol mára feltárták az általuk felfedezett barlang egy részét. De nemcsak a mélyben, a felszínen is folytatnak méréseket, vizsgálatokat.

A barlangkutató csoport 1994-ben jött létre. Megalakításának ötlete a József Attila Tudományegyetem néhány földrajz szakos hallgatójában merült fel egy mecseki terepgyakorlat során. A diákok munka közben felgyeltek arra, hogy az egyik víznyelőben eltűnő víz két és fél kilométerrel távolabb bukkan ismét a felszínre. Ebből arra következtettek, hogy a mélyben legalább öt-hat kilométer hosszú barlangrendszer húzódik. Ez a felismerés kíváncsívá tette őket, és egy másik alkalommal hat egyetemista leereszkedett a mélybe. A kutatás közben rá kellett jönniük, hogy ahhoz több emberre és pénzre van szükség. Ezért elhatározták, hogy barlangkutató csoportot alakítsanak.

A csoport tevékenységének fő területe most is a Mecsek. A kutatás eredményeképpen a megtalált barlangiskolákra hárult. Szerencsére ők az intézmény hagyománya és személyes lelkiismeretük hatására továbbra is úgy foglalkoztak tanítványaikkal, mintha nem sújtotta volna fokozatos elvonás 1995 óta a magyar felsőoktatást. Nem könnyítette meg a tanárképző főiskolák életét az a koncepcionális bizonytalanság, amely két, egymásnak ellentmondó követelményben jelent meg. Akkreditálás során egyrészt a tudományegyetem követelményrendszerével mérték őket, vagyis egyes szakjaik elfogadását a főállású oktatók tudományos minőségüktől mérték. A JGYTF legtöbb szakja megfelelt a magas követelményszintnek. Az 1998-ban bevezetésre kerülő Nemzeti Alaptanterv viszont nem hagyományos szakokban, hanem ún. műveltségterületekben körvonalazza a közoktatás oktatási-képzési területeit. A műveltségterületekben a tudományos minősítéshez szükséges szaktudományi elaprózottság viszont inkább akadály, mint előny. A tanárképző főiskolák jelenlegi felkészültségükben és szerveztségükben alkalmasak mind a konvencionális szakok, mind pedig a NAT műveltségterületei szerinti munkára. Ezért a JGYTF 1998-tól elsősorban egyértelmű koncepciót vár, amely a közoktatás bizonytalanságaival együtt a közoktatásra felkészítő tanárképzés bizonytalanságait is megszünteti. 1998. januárjában várhatóan feláll a Szegedi Felsőoktatási Szövetség, amely a számára kijelölt két év alatt áttekinti és kialakítja regionális stratégiáját. Ebben aligha lesz független a magyar felsőoktatás országos tendenciáitól, de egy vonatkozásban kellően elhatározott: nem akar, s ha csak gazdálkodási-pénzügyi hatalmak nem kényszerítik, nem fog meglévő értéket feladni vagy elrontani.

Felvételi változások

A minőség védelmében

Munkatársunktól

Az elmúlt év végén módosították a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásáról szóló kormányrendeletet. A módosítás legfontosabb vonásai közé tartozik, hogy egyértelmű minőségi kritériumokat fogalmaz meg a felsőoktatásba felvehetővel szemben.

Nem vehető fel például a felsőoktatási intézménybe az, aki a felvételi eljárás során nem ér el legalább 60 százalékos szintet. A módosítás nyomán a felsőoktatási intézményeket a felvételi eljárásuk során pontosabb és korrektebb eljárásra, így a felvételi keretszámok pontos betartására kötelezik. A kormányrendeletben az is szerepel, hogy az azonos szakon, tagozaton, képzési formában az államilag finanszírozott

akik terepgyakorlatként választhatják a kutatócsoporttal végzett munkát.

A csoport nemcsak szorosan véve barlangkutatással foglalkozik, hanem méréseket végeznek a felszínen is. A bezárt mecseki uránbánya körül radioaktivitást mérnek, azt vizsgálják, hogy a bányából a levegőt kifújó légakna milyen hatással volt környezetére. Karsztmorfológiai térképeket is készítenek, és megméri a folyók vízhozamát. Az eredményeket aztán TDK-munkákhoz és szakdolgozatokhoz használják fel. Barta Károly, a csoport vezetője szerint a barlangkutatók felszereléséhez három dolog elengedhetetlen: egy ruha, amely bírja a kúszást, sisak és lámpa. A felszerelést mindenki magának veszi meg, hiszen azt úgyis csak ő használja. Barta Károly szerint a kellékek közül a legnagyobb gondot a lámpa okozza, mert igen sokba kerül az elem, és egy elem hozzávetőleg tizenhat órán át használható. A csoport – hogy könnyítsen a helyzetén – elemgyártó cégeket próbál meggyőzni arról, hogy támogassák őket. Ennek eredményeképpen összesen 120 laposelemet kaptak, amely talán egy fél évre is elég lesz. A csoportot a szponzorokon kívül a JATE Kulturális Irodája és Hallgatói Önkormányzata támogatja.

A barlangkutatóknak nemcsak a felszerelés kerül pénzbe, de a munka során is merülnek fel költségek. Be kellett szerezniük egy létrát ahhoz, hogy a tizenöt méter mély aknába gyorsan és biztonságosan le tudjanak ereszkedni. Továbbá körbefalazták a barlang bejáratát, hogy nagyobb árvíz esetén se öntsék el a patak. Ezen kívül pénz kell a zuhanyzóhoz is, amelyeket a táborhelyen építenek. Barta Károly szerint a barlangkutató az a csodálatos érzés motiválja, hogy egy addig ismeretlen barlangot fedezhet fel, először mehet be oda és csodálatos látványok is részt vesznek a munkában, sőt az egyetemen kívülről jött érdeklődőket is szívesen fogadnak. A létszám felévente változik harminc és ötven fő között. Az utánpótlást a másodéves földrajz szakosok jelentik.

Hegedűs Szabolcs